

УДК 330.341.1(477)

Круглякова В. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджується інноваційний потенціал як сучасний інструмент управління підприємствами. Розглянуто основи зростання показників ефективності господарювання, конкурентоспроможності підприємства та його окремих складових. Запропоновано елементи організаційного механізму управління, які впливають на інноваційний потенціал підприємства.

Ключові слова: потенціал, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, стратегія розвитку, інновація, підприємство.

Постановка проблеми. Економічний розвиток національного господарства та його складових у сучасних умовах усе більше залежить від технологічних зрушень на підґрунті інновацій. Уміння формувати й ефективно використовувати інноваційний потенціал стає вирішальним чинником забезпечення конкурентоспроможності та розвитку вітчизняних підприємств.

У сучасних умовах основним засобом підтримки високих темпів розвитку та досягнення необхідного рівня прибутковості суб'єктами господарювання стає постійне впровадження ними інновацій. Тому підприємствам в Україні варто приділяти більшу увагу вивченню питань змісту та складових власного інноваційного потенціалу. До того ж успішне управління інноваційним потенціалом у сучасних умовах необхідно розглядати як умову забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства, а отже, і його існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробками різних проблем інноваційної діяльності на різних рівнях управління інноваціями займалися такі вітчизняні та зарубіжні фахівці: Ілляшенко С. М., Краснокутська Н. С., Балабанов І. Т., Данько М. А., Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. та ін. Але в сучасних умовах відчувається брак системних підходів в дослідженнях інноваційного потенціалу підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень зазначеної проблеми, досі існують протиріччя з питань визначення змісту та структури інноваційного потенціалу. Також по-різному досліджується інноваційний потенціал як основа стратегії розвитку підприємства. Таким чином, питання сутності та управління розвитком інноваційного потенціалу потребують більш детального розгляду.

Мета статті. У зв'язку з цим ціллю даної статті являється визначення сутності та основних складових інноваційного потенціалу як основи стратегії розвитку підприємства, а також виявлення основних елементів організаційного механізму управління, які впливають на інноваційний потенціал підприємства.

Виклад основного матеріалу. Термін «потенціал» означає здатність і готовність будь-якої організації здійснювати реалізацію інноваційного процесу [1, с. 231]. У вітчизняній літературі термін «потенціал» у широкому розумінні трактується як можливість, запаси, засоби, наявні сили, які можуть бути використані, або як рівень потужності у будь-якому відношенні, сукупність засобів, необхідних для чого-небудь [2, с. 21]. У широкому розумінні поняття «потенціал» – це засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути

використані, приведені в дію для досягнення певної мети, виконання плану, розв'язання завдань, можливості якої-небудь соціальної системи у певній сфері [3, с. 108].

Базовою складовою здійснення інноваційної діяльності є інноваційний потенціал, який являє собою сукупність елементів, які необхідні для вирішення конкретних виробничих завдань та відображають готовність підприємства для їх рішення [4, с. 23]. За цих умов в рамках потенціалу підприємства особливу актуальність набувають питання щодо створення, розвитку і використання інноваційного потенціалу, що дасть змогу більш ефективними шляхами досягти намічених результатів у прийнятні терміни.

У ході визначення поняття «інноваційний потенціал» варто виділяти об'єктивну (ресурсну) складову інноваційного потенціалу і його суб'єктивну складову [5, с. 172].

Об'єктивні складові інноваційного потенціалу пов'язані з матеріально-речовинною та особовою формою потенціалу підприємства. За таким підходом інноваційний потенціал підприємства – це сукупність ресурсів, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, і факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності підприємства загалом. Ресурси споживаються і відтворюються у певній формі в процесі функціонування (табл. 1).

Таблиця 1
Структура ресурсної складової інноваційного потенціалу [5, с. 173]

Назва ресурсів	Зміст ресурсів
Наукові	Наукові розробки лабораторій, дослідно-винахідницькі лабораторії, ноу-хау
Технічні	Особливості виробничого обладнання, основних і допоміжних матеріалів, технічного оснащення для виробництва нової продукції
Технологічні	Наявність прогресивних технологій і методів організації виробництва
Просторові	Виробничі площі характер будівель, комунікацій та їх розміщення
Кадрові	Класифікаційний, демографічний склад, стан плінності, здатність адаптуватися до змін
Фінансові	Наявність власних фінансових ресурсів, інших джерел фінансування, умов кредитування

Ресурсна складова інноваційного потенціалу забезпечує здатність організації до генерації, сприйняття і впровадження нових (радикальних і модифікованих) ідей для його системного тех-

нічного, організаційного та управлінського оновлення.

До суб'єктивних складових інноваційного потенціалу підприємства належать [5, с. 174]:

- управлінський потенціал – це навички і здібності керівників усіх рівнів менеджменту до формування, організації, створення належних умов для функціонування і розвитку соціально-економічної системи підприємства. В узагальненому вигляді управлінський потенціал є інтеграцією функціонально-структурних і нематеріальних елементів;

- потенціал організаційної структури управління – загальнокорпоративний управлінський (формальний і неформальний) механізм функціонування підприємства, який втілює рівень організації функціональних елементів системи і характер взаємозв'язків між ними;

- маркетинговий потенціал – це максимальна можливість підприємства до систематизованого і планомірного спрямування всіх його функцій (визначення потреб і попиту, організації виробництва, продажу та обслуговування після продажу) на задоволення потреб споживачів і використання потенційних ринків збуту. У структурі маркетингового потенціалу окремо виділяють логістичний ресурс;

- логістичний потенціал підприємства можна визначити як максимальну продуктивність (функціональну спроможність) системно інтегрованих підрозділів, які охоплюють усі види діяльності щодо переміщення у просторі і руху в часі: переміщення співробітників, розміщення їх по службових приміщеннях, переміщення за часовим графіком; матеріалів і готових виробів – транспортування, складування, збереження, сортування і перерозподіл; енергетичних та інформаційних потоків – передавання, обробка, збереження і трансформація.

Для того, щоб впровадити інновацію (виробничу, маркетингову, організаційну), підприємство має володіти відповідними можливостями на кожному етапі інноваційного циклу – від НДДКР до впровадження інноваційного товару на ринку. Ці можливості становлять основну частину інноваційного потенціалу підприємства.

Високий інноваційний потенціал підприємства можна досягти завдяки таким елементам організаційного механізму управління [6, с. 50-51]:

- організаційній структурі – лінійно-функціональній з елементами програмно-цілевих організаційних утворень, матричній структурі, творчій команді;

- технології – гнучких автоматизованих виробничих модулів, зв'язаних безрейковою гнучкою транспортною системою;

- організації праці – бригадній, із високим рівнем поєднання операцій і професій, вільному вибору часу;

- оплаті праці – почасово-преміальній, бригадній із використанням особистого внеску;

- переміщенню персоналу – можливість горизонтальних і вертикальних переміщень згідно із вирішуваними завданнями, створення тимчасових бригад;

- стилю управління – делегування повноважень, залучення персоналу до розроблення рішень, подання ідей;

- системі інформування персоналу – докладне інформування про діяльність підприємства в цілому, проблеми та завдання у сфері інновацій;

- дослідно-конструкторним приміщенням, лабораторіям, відділам – універсального типу, наявність резервних площ, можливість змінення компоновки лабораторій, відділів;

- психологічного клімату – спрямування на пошук рішень оперативних і довгострокових як у рамках робочого місця, так і поза його межами, стимулювання інноваційного клімату, інноваційної активності.

Саме ці основні елементи організаційного механізму управління відіграють провідну роль у формуванні інноваційного потенціалу підприємства за умовами їх реструктуризації та переходу до інтенсивного розвитку.

Висновки і пропозиції. Отже, однією з важливих складових, одночасно спрямовуючим вектором і джерелом розвитку є інноваційний потенціал. Це порівняно нова категорія, яка має важливе як теоретичне, так і практичне значення, потребує розробки нових принципів її дослідження та аналізу, а також виступає сучасним інструментом управління. При визначенні поняття «інноваційний потенціал» слід виділяти об'єктивну (ресурсну) складову інноваційного потенціалу і його суб'єктивну складову.

Для того щоб впровадити інновацію, підприємство має володіти відповідними можливостями на кожному етапі інноваційного циклу. Ці можливості становлять основну частину інноваційного потенціалу підприємства.

Також визначено ряд основних елементів організаційного механізму управління, взаємодія і взаємообумовленість яких сприяє розвитку інноваційного потенціалу та можливостей підприємства у інноваційній діяльності для задоволення зростаючих потреб ринку.

Список літератури:

1. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навчальний посібник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
3. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент / И.Т. Балабанов – СПб. : Питер, 2007. – 208 с.
4. Данько М. Інноваційний потенціал у промисловості України // Економіст. – 2007. – № 10. – С. 23-34.
5. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
6. Федулова Л. І., Колош М.О. Інноваційний потенціал підприємства як фактор забезпечення результативності реструктуризації // Наукові праці МАУП. Вип. 3. – К. : МАУП, 2007. – С. 48-51.

Круглякова В. В.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КАК ОСНОВА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье исследуется инновационный потенциал как современный инструмент управления предприятиями. Рассмотрены основы роста показателей эффективности хозяйствования, конкурентоспособности предприятия и его отдельных составляющих. Предложены элементы организационного механизма управления, влияющие на инновационный потенциал предприятия.

Ключевые слова: потенциал, инновационная деятельность, инновационный потенциал, стратегия развития, инновация, предприятие.

Krugliakova V. V.

Ivan Franko National University of Lviv

INNOVATIVE POTENTIAL AS A BASIS DEVELOPMENT STRATEGY

Summary

The innovative potential as a modern management tool bases of growth performance management. Enterprise competitiveness and its individual components are described in the article. Elements of organizational mechanism of administration affecting enterprise's innovative potential are suggested.

Key words: potential, innovative activity, innovation potential, strategy development, innovation, enterprise.

УДК 338.22.021.4

Кущенко Д. І.

Академія митної служби України

МИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ФАКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена питанням характеристики впливу діяльності митних інститутів на економічну безпеку держави. Визначаються особливості взаємодії економічних та митних процесів у сфері розбудови національної економіки. Автор надає схематичне зображення місця митної безпеки як провідної складової національної безпеки. Проаналізовано міжнародний досвід у сфері реалізації економічної безпеки крізь призму державних органів.

Ключові слова: економічна безпека, митна безпека, національна економіка.

Постановка проблеми. Процес ринкового реформування економічної системи, з метою побудови ринкової моделі господарювання, передбачає включення економіки України до світової системи міжнародних економічних відносин. Вироблення оптимальної моделі функціонування економіки країни у світовому економічному просторі є одним із стратегічних завдань трансформування економічної системи. Це пов'язано з тією особливою роллю, яку відіграють зовнішньоекономічні відносини, які, в свою чергу, реалізуються через митні відносини. При формуванні ефективної системи господарювання вони стають одним із визначальних факторів економічного зростання.

Постановка задачі. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у виявленні найбільш суттєвих напрямів економічної безпеки в рамках системи економічних інтересів України крізь призму митних інститутів, і пошук найбільш ефективних стратегій боротьби з погрозами стабільності національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап ринкової трансформації економіки України передбачає, насамперед, розбудову таких елементів економічної системи, які, з одного боку, здатні забезпечувати однакові умови для здійснення господарської діяльності для усіх суб'єктів підприємницької діяльності, а з іншого – слугують

інструментами державного впливу на загальну ситуацію в країні через призму діяльності митної служби України. Важливу роль у захисті національних інтересів відіграє митна служба, яка є невід'ємним складником економічної безпеки держави.

Необхідність інтеграції української економіки у світову економічну систему загострила питання зовнішньоекономічної безпеки, без забезпечення якої Україна не зможе остаточно увійти у ХХІ століття як рівноправний учасник міжнародних економічних зв'язків, знайти належне їй місце у міжнародному поділі праці і гідно відповісти на глобальні виклики її національній безпеці.

Серед виконаних і опублікованих в Україні робіт вагомий внесок у вирішення проблем діяльності митних органів у сфері забезпечення економічної безпеки національної економіки вносять праці як вітчизняних (Плескач В., Затонацька Т., Письменний І., Пашко П., Новосад О., Корнева Т., Корнева Т., Есепчук Н., Гриценко О., Структура І., Новікова К., Стирн, Абалкіна Л.), так і зарубіжних дослідників (Афонин П., Барамзин С., Грачев О., Дудин Є., Ершов А., Макінтайра М., Мікалопулоса К., Абалкіна Л., Асланова Т., Бугаліна А.).

Однак у вітчизняних публікаціях в недостатній мірі висвітлені і системно розглянуті особливості формування інноваційних систем у зарубіжних країнах.